

суспільних відносин та територіальні межі на які поширюються ці владні повноваження.

В структурі компетенції Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками можна виділити компетенцію загальну (для всієї системи служби), функціональну (наприклад підрозділів центрального апарату), територіальну (територіальних підрозділів цієї служби).

До структури компетенції Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками не доцільно відносити цілі, завдання та функції цього органу, оскільки вони є окремими елементами його правового статусу та входять до так званого «цільового» блоку. Завдання Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками – це певні кроки, які вона має здійснювати орган для досягнення мети її створення. Натомість сама компетенція, як сукупність повноважень та предметів відання, обумовлюється цими цілями, завданнями та функціями. Функції Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками – це напрями її діяльності, а не самі повноваження. Повноваження – це певні прамочності, що закріплені за службою в рамках виконання завдань та реалізації напрямів її діяльності.

Одержано 12.06.2017

УДК 342.9:355.271

Віктор Олександрович ГОЛУБ,

аспірант відділу моніторингу законодавства Інституту законодавства Верховної Ради України, м. Київ

ДО ДИСКУСІЇ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОЦЕДУРНИХ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИХ НОРМ У НАДЗВИЧАЙНОМУ АДМІНІСТРАТИВНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

В адміністративній правовій науці, як і в інших галузевих науках, застосовується поділ нормативно-правових актів за характером регулювання їхніх норм – на матеріальні та процесуальні. Така класифікація пов'язана з первинною класифікацією норм, з яких складається акт. На нашу думку, виділення в системі нормативно-правових актів, направлених на регулювання правового режиму воєнного стану, саме процесуальних норм, є можливим. Спробуємо обґрунтувати це.

Пояснення сутності матеріальних та процесуальних норм Л.М. Ніколенко дає у такий спосіб: «У структурі права взаємодіють два блоки правових норм – матеріального і процесуального права. Норми матеріального права мають на меті визначення змісту прав та обов'язків суб'єктів права і відповідають на питання, що треба зробити для реалізації цих прав і обов'язків, а норми процесуального права відповідають на

питання: як, яким чином, у якому порядку права та обов'язки можуть і мають бути реалізовані. Процесуальні норми визначають компетенцію, предмет, повноваження органів держави, органів місцевої самоврядування, посадових осіб, що є суб'єктами юридичного процесу. Окрім цього, процесуальні норми визначають суб'єктивні права та обов'язки інших учасників процесу» [1, с. 149].

Ми розділяємо позицію Е.Ф. Демського, який стверджує, що «норма адміністративного процесуального права – це правило поведінки, що набуває якостей нормативності і загальнообов'язковості в чітко встановленому порядку. Причому норма такою стає лише тоді, коли вона видається уповноваженим на те органом у межах його компетенції і в рамках визначеної процедури, а також коли її реалізація забезпечується державою шляхом створення реальних умов і засобів, що сприяють безперешкодному здійсненню сформульованих у правовій нормі зразків поведінки та засобами заохочення, переконання, а в необхідних випадках – і примусу» [2, с. 54].

Питання «Чи можна застосовувати до норм адміністративного права поняття «процесуальні», якщо вони набувають якостей нормативності і загальнообов'язковості в чітко встановленому порядку?» є дискусійним. Така дискусія виникла ще у 60-х роках минулого століття у науці радянського адміністративного права на підставі аналізів співвідношення понять «адміністративний процес» і «адміністративна процедура», та продовжується ніби як у середовищі вітчизняних адміністративістів, так і в середовищі адміністративістів країн колишнього СРСР. При цьому автори демонструють результати багатьох способів дослідження: етимологічного, історичного, компаративного та методу аналогій. Хоча питання, поставлені на дискусію, не отримали вирішення ні в теоретичному, ні в нормативному аспектах. До речі, такі дискусії тривають і в інших галузевих науках [3].

У традиційному (радянської правової школи) юридичному тлумаченні поняття «процес», зазвичай, ототожнюється з діяльністю судових органів щодо розгляду і вирішення конкретних кримінальних, цивільних, трудових та інших справ (кримінальний і цивільний процеси). Проте в подібному розумінні процес зводиться лише до правоохоронної діяльності, що складає основний зміст функцій правосуддя. Так, А.А. Дьомін, підкреслюючи різницю між поняттями «процес» та «процедура», вказує, що «при відсутності спору державний орган діє не в рамках юридичного процесу, а в рамках процедури функціонування цього юрисдикційного органу» [4, с. 22]. Подібне формулювання подає і В.Б. Авер'янов: «Адміністративною процедурою вважається порядок розв'язання адміністративних справ, які не передбачають «юрисдикційного» розгляду конфлікту» [5, с. 199]. У цей же час у іншому дослідженні учений викладає формулювання: «Процесуальна (процедурна) форма – це необхідна умова належного функціонування будь-яких адміністративних правовідносин ...» [6, с. 9], у такий спосіб ототожнюючи ці два поняття.

С.Г. Стеценко вважає, що існують як юрисдикційні, так і неюрисдикційні процедури, зокрема: «адміністративні процедури, що мають неюрисдикційний характер, спрямовані на вирішення справ стосовно відносин так званого позитивного характеру, що виникають у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів» [7, с. 266].

Протилежну думку має О.Ф. Скакун, яка визначила поняття «юридичний процес» у більш широкому розумінні: «Урегульований процесуальними нормами порядок діяльності компетентних державних органів, що виражається в системі їхніх процесуальних дій з підготовки, прийняття і документування юридичних рішень загального й індивідуального характеру. При цьому, відповідно до процедурно-процесуальних норм застосовуються норми матеріального права, вирішення індивідуально-конкретних справ і фіксується їх розгляд у правових документах» [8, с. 213].

Виходячи з розуміння понять «правове регулювання» та «нормативно-правове регулювання», які первинно були сформульовані в загальній теорії права, ми усвідомлюємо важливе значення їхньої специфіки у застосуванні до іншої правової галузі, наприклад адміністративного права, та проєкції цих понять на правовідносини, що виникають унаслідок практичного застосування інституту надзвичайного адміністративно-правового режиму воєнного стану, введення якого, а це є очевидно, регулюється конституційними нормами. Тому, звертаючись до правових норм Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану», слід звернути увагу саме на конституційний порядок введення, продовження та скасування воєнного стану. Тому, на нашу думку, застосування класичного поділу правових норм, що регулюють адміністративно-правовий режим воєнного стану на матеріальні та процесуальні, є можливим також і з розуміння поняття «конституційного процесу», як встановленого конституційними нормами порядку здійснення діяльності зі створення, тлумачення та реалізації конституційно-правових та інших юридичних норм, спрямованого на досягнення певного соціального чи правового результату [9, с. 6].

У цей же час серед вітчизняних та зарубіжних дослідників інститутів надзвичайних адміністративно-правових режимів не зауважується дискусії з приводу віднесення алгоритму організаційно-правових дій, направлених на введення того чи іншого надзвичайного правового режиму, до категорій «процедура» чи «процес». Більшість науковців у своїх дослідженнях вважають, що адміністративно-правові режими вводяться за процедурою. При цьому в окремих авторів можна зустріти такі формулювання, як «конституційна процедура» та «юридична процедура».

Варто зауважити, що Д.О. Єзерський, досліджуючи адміністративно-правовий режим надзвичайного стану, вживає як поняття «процедура введення надзвичайного стану», так і поняття «процес введення воєнного стану» [10].

Очевидною є відсутність єдиного правового акту, направленого на врегулювання процедури введення та скасування воєнного стану, а також

встановлення за наслідками такого введення спеціального адміністративно-правового режиму. Правове регулювання таких процедур здійснюється окремими нормами, зокрема нормами Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану». При цьому норми законодавства, що регламентують адміністративну діяльність по забезпеченню адміністративно-правового режиму воєнного стану, мають яскраво виражений процесуальний та процедурний характер.

Список бібліографічних посилань

1. Ніколенко Л. М. Матеріальні та процесуальні норми і правовідносини: їх взаємозв'язок у господарському судочинстві // Наше право. 2013. № 10. С 148–154.
2. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.
3. Теорія нотаріального процесу: науково-практичний посібник / За заг. ред. С. Я. Фурси. Київ: Алерта; Центр учб. літератури, 2012. 920 с.
4. Демин А. А. Понятие административного процесса и административно-процесуальный кодекс Российской Федерации // Государство и право. 2001. № 6. С. 16–24.
5. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Факт, 2003. 384 с.
6. Авер'янов, В.Б. Значення адміністративних процедур у реформуванні адміністративного права // Часопис Київського університету права. 2009. № 3. С. 8–14.
7. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ: Атіка, 2007. 624 с.
8. Баскакова Ю. В., Качанова П. В., Руденко О. М., Усатий Г. О. Конституційний процес та особливості реалізації реформ в Україні: навч.-метод. матеріали. Київ: НАДУ, 2013. 88 с.
9. Афзалетдинова Г. Х. Исключительные режимы в российском праве: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. М., 2016. 202 с.
10. Єзерський Д. О. Надзвичайний стан. Зміст і порядок введення // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 1. С. 127–136.

Одержано 12.06.2017

УДК 343.13

Андрій Володимирович ДАНИЛЯК,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ УКРАЇНИ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ

Наша держава зараз знаходиться на шляху глобальних змін у багатьох сферах суспільного життя. Політичні, соціально-економічні, ринкові перетворення, впровадження новітніх систем і технологій, а також реформування системи правоохоронних органів (скорочення, перепідготовка, набір нових поліцейських) даються в знаки. На цьому фоні спостерігається стрімкий